

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Leszek Bielecki

SSN Jarosław Sobutka (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania E. Sp. z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem J. G.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 lutego 2023 r.,
zażalenia odwołującej się Spółki na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 22 lipca 2022 r., sygn. akt III AUa 1371/21,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie decyzją z dnia 22 grudnia 2020 r. stwierdził, że J. G. w okresie od 27 maja 2016 r. do nadal podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek E. Sp. z o.o. w W. z tytułu wykonywania umowy o pracę zawartej z E.1 sp. z o.o.

Na skutek odwołania E. Sp. z o.o. w W., wyrokiem z dnia 9 czerwca 2021 r., Sąd Okręgowy w Warszawie XXI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, uchylił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie z dnia 22 grudnia 2020 r. nr [...] i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Zakładowi

Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie. Sąd Okręgowy ustalił, że E. Sp. z o. o. z siedzibą w W. od kwietnia 2016 r. jest większościowym wspólnikiem E.1 Sp. z o.o. z siedzibą w W.. W dniu 4 stycznia 2016 r. E. Sp. z o.o., jako zleceniodawca, zawarła umowę z E.1 Sp. z o.o., dotyczącą świadczenia usług w zakresie sprzątania obiektów, utrzymania terenowy zielonych, usług recepcyjnych, usług gastronomicznych, usług ochrony oraz innych podobnych usług, w obiektach wyznaczonych każdorazowo przez zleceniodawcę. Umowa została zawarta na czas nieokreślony. W dniu 2 stycznia 2017 r. E. Sp. z o.o. zawarła jako zamawiający umowę o świadczenie usług z E. Sp. z o.o. Zgodnie z umową E. Sp. z o.o. była stroną kontraktu zawartego z podmiotem trzecim. W ramach kontraktu zamawiający zobowiązany był do świadczenia usług sprzątania, ochrony i zbiorowego żywienia w biurach, galeriach handlowych i innych obiektach na terenie Polski. W dniu 2 stycznia 2017 r. E.1 Sp. z o.o. zawarła, jako zamawiający, umowę wzajemną o świadczenie usług z E. Sp. z o.o. na takich samych zasadach. W dniu 3 stycznia 2017 r. E. Sp. z o.o. zawarła umowę najmu użyczenia z E.1 Sp. z o.o., na mocy której E. Sp. z o.o. oddała w najem lub użyczyła najemcy, środki, tj. maszyny, urządzenia, drobny sprzęt, pojazdy, oprogramowanie itp., których jest właścicielem lub posiada do nich inny tytuł prawny. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, po przeprowadzeniu kontroli u płatnika składek ustalił, że E. Sp. z o.o. nie dopełniła obowiązku zgłoszenia ubezpieczonego J. G. do ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego z tytułu wykonywania umów o pracę zawartych z E.1 Sp. z o.o., który swoją pracę faktycznie świadczył dla E. Sp. z o.o. Ubezpieczony nie zawarł z E. Sp. z o.o. jakiegokolwiek umowy, czy to umowy o pracę, czy też umowy cywilnoprawnej, która stanowiłaby tytuł do objęcia ubezpieczeniami społecznymi. Ubezpieczonego łączyła umowa o pracę z E.1 Sp. z o.o. Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy w Warszawie stwierdził, że zaskarżona decyzja podlegała uchyleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Zdaniem Sądu Okręgowego, organ rentowy w toku prowadzonego postępowania administracyjnego dopuścił się rażącego naruszenia przepisów o postępowaniu przed tym organem, w szczególności organ rentowy uchybił art. 28 k.p.a. oraz art. 38 ust. 1 w zw. z art. 83a ust. 1 ustawy systemowej.

Po rozpoznaniu apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XXI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 czerwca 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, wyrokiem z dnia 22 lipca 2022 r., uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie XXI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej. Zdaniem Sądu II instancji rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego zostało wydane z naruszeniem dyspozycji art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Zaskarżona decyzja, którą organ rentowy ustalił, że ubezpieczony podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek E. Sp. z o.o., nie mieściła się bowiem w katalogu decyzji, wobec których możliwe jest wydanie na podstawie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. orzeczenia kasatoryjnego. Nie była to decyzja dotycząca zobowiązania ubezpieczonego, ustalająca wymiar tego zobowiązania ani obniżająca jego świadczenie - konsekwencją uprawomocnienia się tej decyzji byłoby dopiero wydanie decyzji ustalającej ewentualne zobowiązania i to nie osoby ubezpieczonej ale płatnika składek.

Zażaleniem z dnia 12 września 2022 r. pełnomocnik E. Sp. z o.o. z siedzibą w W. zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 lipca 2022 r., zarzucając rażące naruszenie przepisów postępowania, polegające na naruszeniu art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. w związku z art. 38 a § 1, w zw. z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych i art. 28 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego, poprzez uznanie przez Sąd Apelacyjny, że zaskarżona decyzja (decyzja z dnia 22 grudnia 2020 r., nr [...]) „nie mieściła się w katalogu decyzji, wobec których możliwe jest wydanie na podstawie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. orzeczenia kasatoryjnego. Przy czym właściwe zastosowanie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. w związku z art. 38 a § 1, w zw. z art. 123 ustawy systemowej i art. 28 k.p.a. nakazuje przyjąć, że zaskarżona decyzja wypełnia dyspozycje art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. i została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym poprzez nieprawidłowe oznaczenie stron postępowania, wskutek czego nie doszło do wydania decyzji wobec stron, których postępowanie

powinno dotyczyć oraz do doręczenia decyzji wszystkim podmiotom, które są stroną postępowania. Tym samym decyzja mieści się w katalogu decyzji, wobec których możliwe jest wydanie, w oparciu o art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., orzeczenia kasatoryjnego. Ponadto Sąd Apelacyjny przyjął, że Sąd Okręgowy zobowiązany był do rozpoznania istoty sprawy, czego nie uczynił. Strona skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (zgodnie z art. 394¹ § 1¹ i § 3 k.p.c.) oraz o zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie na rzecz Spółki kosztów zastępstwa procesowego według spisu kosztów, a w przypadku nieprzedstawienia spisu kosztów, według norm przypisanych.

W odpowiedzi na zażalenie pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie zażalenia jako bezzasadnego oraz o zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Wbrew zarzutowi strony skarżącej w niniejszej sprawie nie może być mowy o naruszeniu wskazanych w zażaleniu przepisów, tj. art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. w związku z art. 38a w związku z art. 123 ustawy systemowej i art. 28 k.p.a. Zgodnie z brzmieniem art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu. Zestawienie treści art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. oraz przepisu z art. 477^{14a} k.p.c. nie pozostawia wątpliwości, że art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. zawiera upoważnienie tylko dla sądu pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny w Warszawie nie mógł więc naruszyć art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., gdyż nie był uprawniony do jego zastosowania, a ewentualne uchybienia sądu pierwszej instancji nie mogą rzutować na prawidłowość orzeczenia sądu drugiej instancji. Sąd II instancji wydał zaskarżone orzeczenie na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. (por. wyrok Sądu

Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 maja 2022 r., I USKP 130/21, Legalis nr 2833993).

Nadto, zaskarżona w niniejszej sprawie decyzja nie nałożyła na ubezpieczonego zobowiązania w rozumieniu art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., a przepis ten zezwala na uchylenie decyzji tylko wówczas, gdy zobowiązanie nałożono na „ubezpieczonego”, a nie na „inną osobę”, jaką jest w niniejszej sprawie płatnik składek. Decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie nie może być uznana za tożsamą z decyzją o podleganiu obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Stwierdzenie w zaskarżonej decyzji, że ubezpieczony „podlega obowiązkowo ubezpieczeniom” nie jest bowiem równoznaczne z „nałożeniem na ubezpieczonego zobowiązania”, czy też z „ustaleniem wymiaru tego zobowiązania” - w rozumieniu art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 3 września 2020 r., II UZ 12/20 (LEX nr 3225191), stwierdził, że Kodeks postępowania cywilnego ani w art. 477¹¹ § 1 k.p.c., ani też w pozostałych przepisach nie definiuje „innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”, choć z celu regulacji tego przepisu można wywieść, że chodzi o osobę, na której sferę prawną zaskarżona decyzja oddziałuje bezpośrednio, przy czym jest to podmiot inny od ubezpieczonego oraz zainteresowanego. Podobnie jak ubezpieczony, osoba ta jest adresatem decyzji wydanej przez organ rentowy. W odróżnieniu od zainteresowanego będzie nią więc osoba, w stosunku do której decyzja organu rentowego wywołuje bezpośrednie skutki prawne, skoro ten podmiot był już uczestnikiem postępowania przed organem rentowym, to znaczy został co najmniej wymieniony w treści (sentencji) decyzji organu rentowego. Osoba ta nie jest jednak inicjatorem postępowania przed organem, który wydaje względem niej decyzję, działając bez jej wniosku (z urzędu, w wyniku kontroli). Chodzi tu między innymi o decyzje wydawane w sprawach o ustalenie istnienia ubezpieczenia i obowiązku uiszczenia składek z tego tytułu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 września 2017 r., II UK 360/16, LEX nr 2390723; z dnia 2 września 2020 r., I UK 238/19, LEX nr 3062755, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2016 r., II UZ 18/16, LEX nr 2111410). W sprawach tego rodzaju organ rentowy wydaje decyzję z urzędu, a to oznacza, że nie występuje relacja „ubiegania się o ustalenie istnienia bądź nieistnienia

obowiązku ubezpieczenia”, która zgodnie z art. 476 § 5 pkt 2 lit. b k.p.c. definiuje „ubezpieczonego”. Oznacza to, że płatnik składek będący adresatem wydanej z urzędu decyzji w przedmiocie ustalenia istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych nie ma statusu „ubezpieczonego”. Taki wniosek pozwala również na konkluzję, że skoro płatnik składek nie ma w prawie procesowym statusu ubezpieczonego, to w sprawach o objęcie ubezpieczeniem społecznym i określenie wysokości podstawy wymiaru składek art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. nie znajduje zastosowania. Nie jest to bowiem sprawa, w której wobec ubezpieczonego wydano decyzję nakładającą zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2022 r., II UZ 20/22, niepubl.).

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy uznał, iż stanowisko zajęte przez Sąd Apelacyjny w przedmiotowej sprawie jest prawidłowe i na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 1 i 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.